

מסע הפלאים

של נילס הולגרסון הקטן עם אוזי הבר

כתבה: סלמה לגרלף

תרגום: ח.ש. בן אברם

איורים: ברטיל ליבק, עטיפה מישל בלין.

הוצאת עם עובד 2006 (מהדורה מחודשת הדפסה שלישית)

הביאה לדפוס נ. הראל

על הספר

הסופרת השבדית סלמה לגרלף, כלת פרס נובל לספרות, חיברה את הספר "מסע הפלאים" לפי בקשתם של מורים לגיאוגרפיה, כדי ללמד את הגיאוגרפיה והטבע של שבדיה לילדים.

זהו סיפור מסע של להקת אווזי בר מעל ארץ שבדיה בדרכם ללפלנד, סיפור המתאר בלשון פיוטית את הנוף, הטבע, אגדות, ודמויות, כפי שהם נגלים לקורא דרך מסעם של האווזים.

הספר הפך להרבה יותר מספר גיאוגרפיה, והוא אחד הספרים האהובים בעולם, בנוסף לאיכויות האחרות שלו, גם הרבה בזכות סיפורו של נילס, הילד שהפך לאצבעוני, וטס על גבו של אווז בית יחד עם להקת אווזי הבר מעל שבדיה.

נילס מוצג בפתיחת הספר כילד שהתנהגותו אל סביבתו שלילית, וכעונש על התעללותו בגמד שמגיע לביתו הפך לגמד.

מסע הפלאים של נילס הוא מסע קשה, מסוכן ולא כל כך משמח לעיתים. ואולם נילס מתגבר על הקשיים, לומד לאהוב את זולתו ולחפש כיצד הוא יכול לעזור, גם אם הוא עשוי להיפגע. בזכות המהפך בהתנהגותו הוא חוזר והופך לנער בסיום הספר.

הספר נכתב בשנים 7-1906 ותורגם לראשונה לעברית בשנת 1943 בידי ח.ש. בן אברם.

הספר מתאים לילדים החל מכתה ה ולמבוגרים.

בגלל ריבוי המהדורות, במראי המקום לא צוינו העמודים אלא מספרי הפרקים והתאריכים.

ראו גם בדףדף

<http://www.dafdaf.co.il/Details.asp?MenuID=1&SubMenuID=142&PageID=1789&Ot=%EE>

נושאים לעבודות קבוצתיות בחטיבת הביניים

בספר רחב יריעה זה נמצאים נושאים רבים שניתן לדון ולפתח אותם. אפשר לחלק את הכיתה לקבוצות ולבקש מכל קבוצה לאסוף חומר לנושא שבחרו, להכין לשיחה את אחד הנושאים הבאים ולספר עליו לכיתה כולה.

נושאים לדוגמה:

- עלילת נילס הולגרסן ודמותו כפי שהיא מתפתחת בסיפור.
- סיפור מסע וסיפור מוסר, נקודות מרכזיות בתהליך השינוי שעובר על נילס במסעו.
- סיפורי אגדות על הטבע ועל הארץ.
- דמויות משנה של בני אדם בספר וסיפוריהן.
- להקת האווזים, דמויות וסיפוריהם.
- בעלי חיים נוספים בספר וסיפוריהם.
- סרטי האנימציה המדובבים לעברית, מה מתוך הספר נבחר לסרטים אלה? מה הושמט ומה נוסף?

פעילויות לקבוצות וליחידים לכיתות ה-ו

כיצד גילתה הסופרת סלמה לגרלף את הגיבור לספרה:

קראו עמודים 436-441 (מתוך פרק 49, מתאריך 6 באוקטובר)

בעמודים אלה מכניסה הסופרת את עצמה לספר כדמות.

כתבו:

- כיצד מצטיירת דמותה בפרק זה?
- איזה ספר הייתה הסופרת אמורה לכתוב?
- כיצד החליטה לאסוף חומר לספר שלה?

- כיצד נפגשה עם נילס?
- מה החליטה בעקבות הפגישה עם נילס?
-

בעלי החיים בספר

בעלי החיים בספר מתנהגים כבני אדם מצד אחד: מדברים, חושבים, מרגישים מתבדחים, אוהבים פוחדים ואולם המחברת משאירה להם גם את תכונותיהם כבעלי חיים.

א. דוגמה לתיאור של בעלי חיים אפשר לראות בפרק החמישי בתאריך 29 במרץ. התיאור משלב דמיון עם תכונותיהם המאפיינות של בעלי החיים תוך כדי תיאור כינוס של בעלי החיים. קראו את הפרק.

- מהו המקום הכינוס ומה המאפיינים שלו?
- אילו בעלי חיים מגיעים לכינוס?
- בחרו מופע או שנים של בעלי חיים ותארו אותו.
- מה היה מיוחד במחול העגורים?
- חברו ריקודים בעקבות ריקודי בעלי החיים בפרק.
- הביאו דוגמאות נוספות משלכם מתוך הספר ובהן תתייחסו לשילוב המאפיינים האנושיים והחיייתיים.

תיאורי הטבע ותיאורי הארץ בשילובם עם אגדות

הספר "מסע הפלאים" הוזמן כספר ללימוד גיאוגרפיה ואמנם הוכר כספר חובה בבתי הספר בשבדיה.

לדוגמה:

- בנסיעה הראשונה של נילס עם האווזים, בפרק הראשון, הוא חווה את המבט על הארץ מלמעלה. מה הוא רואה וכיצד הוא מתאר זאת?

- הביאו דוגמאות נוספות מתוך הספר המתארות את הארץ, הצמחייה, המים ובעלי החיים.

אגדות הקשורות לגיאוגרפיה של שבדיה

לדוגמה:

- קראו את הפרק על נהר הדללף, פרק 29 מתאריך 29 באפריל. ספרו את המעשיה על נהר הדללף כפי ששומע אותה נילס.
- הביאו דוגמאות נוספות.

הסיפור על נילס הולגרסן

קראו את הפרק הראשון של הספר, מתאריך 20 במרס.

- כיצד מתואר נילס הנער בפתיחת הספר?
- מה יחסו לסביבתו?
- מה אנחנו יודעים על הוריו?
- מה קורה לנילס בעקבות הפגישה עם הגמד?
- כיצד הגיע נילס לאוזי הבר?

נילס משתנה

לאורך הספר במפגשים עם בעלי חיים ובני אדם נראה השינוי הגדול של נילס. בשתי הפעילויות הבאות נציג אירועים מתוך הספר המראים את יחסו לזולת, את אומץ ליבו, את האחריות, והעמידה בהבטחות.

א. מפגשים עם בעלי חיים

מפגשים רבים של נילס עם בעלי חיים מקבלים משמעות מיוחדת לשני הצדדים. לדוגמה הדוב בפרק "פטיש הברזל" מתאריך 28 באפריל.

בפרק זה נופל ניל בידי משפחת דובים, שרואים בו גם צעצוע וגם טרף. האב הדב מציע לנילס חופש בתמורה לכך שישרוף את ביתם של כורי הברזל שמפריעים לו לחיות במקום.

- מה היו הלבטים של נילס ומה החליט?
- כיצד נילס ניצל מידי הדב?

דוגמה נוספת: המפגש של נילס עם הנשר גורגו.

- הביאו דוגמאות נוספות של מפגשים בין נילס לבין בעלי חיים בספר ועל מה שקורה במפגשים אלה.

ב מפגשים עם בני אדם

תארו את המפגשים בין נילס ובין בני אדם שפגש במסעו. מה קורה במפגשים אלה? לדוגמה:

- הוריו של נילס בפתיחה ובסיום הספר
- הסטודנט, והניסיון שנילס עמד בו, פרק 35 מתאריך 5 במאי
- קלמנט, והמפגש שלו עם נילס, פרקים 37 38

השיבה הביתה

- מדוע העדיף האוון לחזור הביתה עם משפחתו ולא להמשיך במסע עם אווזי הבר?
- תארו את המפגש בין נילס לבין הוריו פרק 54, 8 בנובמבר.
- האם לדעתכם פרק זה משאיר טעם מר לגבי היחס בין בני האדם לידידיהם בעלי החיים (אווזים, פרות, כבשים וכו')?
- השוו את היחס בני אדם-בעלי חיים בפרק 54 לפרק הסיום בו נפרד נילס מהאווזים, פרק 55, 9 בנובמבר.

מה מספרים האירים

לפניכם שני אירים. כל אחד מהם מספר סיפור על נילס ועל בעלי חיים.

1. תארו מה האיר מראה ומהו הסיפור? רמז: סיפור זה מזכיר את

אגדת "החלילן מהמלין" (חפשו באינטרנט)

2. באיר הבא היחסים בין נילס לבעלי החיים שונים מאשר בסיפור

הקודם. תארו מהו הסיפור ומתי התרחש.

מסע מעל ארץ ישראל

בלוג הספרייה הלאומית תוכלו לקרוא על דמותו של גיל הישראלי כפי שהופיעה בעיתון אָצְבְּעוֹנִי. מסעו של גיל מעל ארץ ישראל על ברווז שהצטרף ללהקת חסידות מתואר בעלילונים (קומיקס) בעיתון זה.

לפניכם קישור לבלוג:

<http://blog.nli.org.il/ממטולה-ועד-אילת-מסע-הפלאים-של-גיל-הקטן>

- נסו גם אתם לתאר במילים ובאיור מסע מעל אזור מגוריהם או אזור אחר לבחירתכם בארץ. אפשר לעוף על כנפי ציפור, על עפיפון, או בכלי רכב מעופף לבחירתכם.

סרטי אנימציה

- בחרו מתוך יו-טיוב את אחד הפרקים של הספר "מסע הפלאים" כפי שהוא מופיע באנימציה. קראו את הפרק המקביל בספר. שימו לב שמספרי הפרקים בסדרה המצוירת ובספר אינם תמיד זהים.

- כתבו: מה מתוך הפרק בספר הושמט, מה מתוך הפרק שונה, ומה מתוכו בא לידי ביטוי בסרט?

הכינו:

ד"ר איה מרבך

ד"ר רחל עזוז

מחברות סדרות ספרי הלימוד לשון ועוד, לקרוא ועוד. עברית ועוד.